

URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/60.pdf (дата звернення: 30.04.2025).

4. Яструбецька Л. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в Україні в умовах гібридних загроз: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 369 с.

5. Яструбецька Л. С. Особливості організації рейдерських захоплень підприємств в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. С. 1107–1112.

Козлов В. П.

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів і банківської справи

Донецького національного університету імені Василя Стуса

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У БОРОТБІ З УХИЛЕННЯМ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

Вступ. Ухилення платників податків від виконання своїх обов'язків перед державою щодо сплати податкових платежів веде до негативних наслідків для економіки країни загалом. Державний бюджет, місцеві бюджети недоотримують належні їм кошти, що може призвести до невиконання державою своїх соціальних зобов'язань, скорочення обсягів витрат на оборону та до обмеження конкуренції через знаходження суб'єктів у нерівних економічних умовах. Враховуючи агресію росії, питання удосконалення податкової політики у сфері боротьби з порушеннями в галузі оподаткування стають ще більш актуальними.

Мета роботи – визначення напрямів удосконалення податкової політики у боротьбі з ухиленням від оподаткування в Україні.

Основна частина. Податки виступають одним з основних джерел поповнення Державного бюджету, який забезпечує виконання цілей та завдань держави, оборону та економічну безпеку країни. У 2022–2024 рр. податкові надходження становили приблизно 45–53 % доходів Державного бюджету України [1]. До 2022 р. частка податкових надходжень у доходах бюджету була значно вища – понад 85 %. Основною причиною скорочення частки податків у доходах бюджету в останні роки є зменшення економіки країни у зв'язку з війною. Однак у цих умовах велику роль відіграє удосконалення податкової політики з метою ефективного використання наявних ресурсів, запобігання виникненню суспільно небезпечних явищ у сфері оподаткування.

Таким небезпечним явищем є ухилення від оподаткування, тобто зменшення платниками податків своїх фіскальних обов'язків перед державою забороненими законом способами. Ухилення від оподаткування призводить не тільки до недоотримання доходів бюджетами, а і до спотворення економічних відносин, викривлення ділового клімату, розширення корупції, що заважає країні успішно розвиватися.

До основних чинників порушення платниками своїх обов'язків щодо сплати податків належать: високий рівень податкового навантаження, складне і нестабільне податкове законодавство, нераціональна структура оподаткування, низький рівень суспільної свідомості щодо необхідності сплати податків, високий рівень корупції у країні.

На основі статистичних даних державних органів експерти Інституту соціально-економічної трансформації проаналізували найпоширеніші схеми ухилення від оподаткування в Україні, які призводять до значних втрат бюджету, за даними 2022 р. (табл. 1).

Дані, наведені у таблиці, свідчать про макроекономічний масштаб явища ухилення від оподаткування та його глибоку інтегрованість у ділове життя України.

Таблиця 1 – Річні обсяги і вплив на державний бюджет України найпоширеніших схем ухилення від оподаткування за даними 2022 р., млрд грн

Схеми	Приблизні обсяги на рік	Втрати Державного бюджету на рік
1. «Сірий» імпорт, контрабанда	270–450	80–150
2. Зарплата у «конвертах»	140–230	70–110
3. Офшорні схеми	110–170	13–28
4. Тіньовий ринок оренди с/г земель	13–18	5–6
5. Контрафакт	100–113	46–51
6. «Скрутки»	90–130	16–20
7. Конвертаційні центри	до 140	20–30
8. Заниження оборотів ФОП	50–60	1–4,3
9. ФОП замість найму	16–45	4–8

Джерело: [2]

Виявлення та руйнування схем ухилення від оподаткування є основним напрямом удосконалення податкової політики в Україні.

До напрямів удосконалення податкової політики у боротьбі з ухиленням від оподаткування можна віднести такі:

- зміна нормативно-правової бази, яка закриватиме можливі законні шляхи для несплати податків;
- модернізація системи адміністрування податків як у бік припинення схем ухилення від оподаткування, так і у бік збільшення її дружності та комфортності для платників податків;
- вжиття заходів щодо посилення покарань для порушників податкового законодавства;
- створення ефективного комплексу заходів щодо попередження, контролю та припинення ухилення від оподаткування;
- посилення інституційної спроможності податкових органів, їх технологічне переоснащення;
- посилення координації роботи державних органів у сфері протидії ухиленню від сплати податків [3].

Важливим напрямом податкової політики є також підвищення рівня податкової культури громадян та їх фінансової грамотності. Свідоме ставлення платників податків до виконання своїх обов'язків перед бюджетом залежить від прозорості роботи фінансових, податкових органів, оскільки платники податків повинні розуміти, як витрачаються сплачені ними кошти та які суспільно важливі проблеми завдяки цим коштам вирішуються.

Висновки. Питання удосконалення податкової політики у боротьбі з ухиленням від оподаткування в умовах війни є першорядними та важливими, оскільки

невиконання економічними суб'єктами своїх обов'язків перед бюджетом загрожує економічній безпеці країни, перешкоджає ефективному бюджетному розподілу коштів та фінансуванню витрат на оборону. Суть удосконалення податкової політики у боротьбі з ухиленням від оподаткування полягає у тому, щоб мінімізувати збитки від цих протиправних дій, своєчасно виявляти порушення і формувати у суспільстві свідоме ставлення платників до сплати податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доходи Державного бюджету України. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>
2. Дубровський В., Черкашин В., Гетман О. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення / уникнення оподаткування в Україні. *Економічна експертна платформа. Інститут соціально-економічної трансформації*. Київ, 2023. URL: <https://iset-ua.org/ua/doslidzhennya/item/203-porivnialnyi-analiz-fiskalnoho-efektu-vid-shem-2022>
3. Дропа Я. Б., Замасло О. Т., Андрущак Г. С. Ухилення від оподаткування в Україні: причини та способи протидії. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4441/4476>

Волянюк В. В.

здобувач третього рівня вищої освіти
ПВНЗ «Європейський університет»

СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Термін «ресурсний потенціал аграрного підприємства» є багатограним і охоплює два ключові аспекти: «ресурси» та «потенціал». Згідно з економічним словником, ресурси визначаються як запаси, накопичення або можливості. Вони включають усі матеріальні, нематеріальні, трудові, фінансові та інформаційні активи підприємства, які можуть бути використані для його розвитку та вдосконалення. Натомість потенціал характеризує здатність підприємства ефективно реалізувати свої ресурси в конкретних просторово-часових умовах. Він відображає не лише фактичну наявність ресурсів, а й ефективність їх використання для досягнення поставлених цілей.

Це означає, що оцінка ресурсного потенціалу підприємства повинна включати як кількісну оцінку наявних ресурсів, так і їх здатність сприяти досягненню стратегічних цілей.

Оскільки ресурсний потенціал охоплює як статичні (наявність ресурсів), так і динамічні (їх використання) аспекти, управління ним повинне здійснюватися з позиції комплексного підходу. Це включає стратегічне планування, оптимізацію використання ресурсів, моніторинг ефективності та впровадження інновацій.

Рівень ресурсного потенціалу визначає можливості підприємства в умовах конкуренції. Ефективне використання ресурсів і їх перетворення на виробничі